

8.5.2023

Taustapaperi

Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

Kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen työllistymisen edistäminen

1) Tiivistelmä

Suomessa asuvien maahanmuuttajien työllistymisen parantamiseksi on tarpeen laatia työllistymisohjelma, jonka osana määritellään tavoitteet ja toimenpiteet myös kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen työllistymisen lisäämiseksi. Toimia tarvitaan opintojen aikaisten työelämäyhteyksien lisäämiseksi, kotimaisten kielten osaamisen tukemiseksi ja työelämän vastaanottavuuden parantamiseksi. Kannustimia on luotava sekä opiskelijoille, oppilaitoksille että työnantajille. Pitkän aikavälin tavoite on nostaa Suomeen työllistyneiden kansainvälisten opiskelijoiden osuus 75 prosenttiin.

2) Johdanto ja käynnissä olevat toimenpiteet

Koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartassa 2035 asetetaan tavoitteeksi kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden määrän kolminkertaistaminen vuoteen 2030 mennessä samalla kun heistä Suomeen työllistyneiden osuus nostetaan 75 prosenttiin nykyisestä noin 50 prosentista.¹ Tämä merkitsisi yli 10 000 uutta Suomessa korkeakoulututkinnon suorittanutta osaajaa suomalaisille työmarkkinoille helpottamaan osaajapulaa ja tukemaan lisääntyvän TKI-toiminnan edellyttämää henkilöstön saatavuutta. Päättävällä hallituskaudella tehdyt toimet ovat lisänneet kansainvälisten opiskelijoiden määrää.

Noin puolet kansainvälisistä opiskelijoista on työllistynyt suomalaisille työmarkkinoille vuosi valmistumisen jälkeen. Osa suomalaisille työmarkkinoille siirtyneistä ei kuitenkaan työskentele korkeakouluosaamista vastaavissa tehtävissä. Työllistymisen esteitä ovat vallitsevasta osaajapulasta huolimatta suomalaisen työelämän heikko vastaanottokyky, kansainvälisten opiskelijoiden puutteellinen kotimaisten kielten osaaminen ja vähäiset yhteydet suomalaiseen työelämään. Lukuisia toimenpiteitä työllistymisen parantamiseksi on jo viime vuosina käynnistetty.

Työ- ja elinkeinotoimistot tekevät alueillaan yhteistyötä oppilaitosten, kaupunkien (kaupungeilla yhteistyökumppani on usein International House tai Talent Hub) ja hanketoimijoiden kanssa. TE-toimistojen asiantuntijat käyvät kertomassa oppilaitoksissa, Talent Hubeissa, rekrytointimessuilla ja muissa tilaisuuksissa TE-toimiston palveluista kansainvälisille opiskelijoille. Lisäksi TE-toimistojen yrityspalvelut pitävät esillä kansainvälisiä opiskelijoita mahdollisena työvoimana yrityskontaktissaan ja TE-liveä hyödyntämällä yritykset voivat parantaa työpaikkojensa näkyvyyttä ja yrityksen tunnettua myös opiskelijoiden parissa.

Alueelliset **Talent Hub -palvelumallit** ja niiden tekemä työ kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden työllistymisen, yrittäjyyden ja alueelle jäämisen vahvistamiseksi tukee osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta alueilla. Korkeakoulut ovat alueille oleellinen osa Talent Hub -verkostoa. Talent Hubien ja korkeakoulujen yhteistyössä on toteutettu lukuisia matching-tilaisuuksia, tuettu kansainvälisten opiskelijoiden verkostoitumisen, integroitumisen ja työllistymisen edistymistä sekä tehty yrityskontaktointia opiskelijoiden työ-, harjoittelu- tai lopputyöpaikan löytämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen sopimalla strategiarahoituksella kaikki **korkeakoulut** ovat käynnistäneet toimia, joilla tuetaan opiskelijoiden työelämäyhteyksien vahvistamista ja integroitumista sekä kotimaisten kielten oppimista. Rahoituksella on myös tuettu maahanmuuttajille tarkoitettuja neuvonta- ja ohjauspalveluita (SIMHE). Monilla alueilla oppilaitokset järjestävät uraohjausta, mentorointia ja yrittäjyystaitojen kehittämistä. Myös korkeakoulujen koulutusohjelmien sisällä tehdään työtä opiskelijoiden Suomeen jäämisen edistämiseksi (esim. akateeminen tuutorointi, tuki

¹ Suomeen jääneiden tutkinto-opiskelijoiden työllisyysaste on noin 80 % kolme vuotta valmistumisen jälkeen (Mathies & Karhunen, 2019).

työharjoittelupaikkojen löytämisessä ja opinnäytetyöprojektit). Lisäksi on kokeiltu osaajapoolia, jonka avulla yritykset voivat etsiä ja löytää tarvitsemiaan kansainvälisiä osaajia sekä tarjota heille avoimia kesätyö-, osa-aikatyö- ja harjoittelupaikkoja. Toinen esimerkki kokeilusta on tandem-harjoittelumalli, jolloin yritykseen tarjotaan samanaikaisesti suomalaista ja kansainvälistä opiskelijaa.

Suomalaisen **yhteiskunnan ja työelämän monimuotoisuus ja syrjimättömyys** vaikuttavat merkittävästi kansainvälisten osaajien työllistymiseen. Työelämän vastaanottavuutta on lisätty muun muassa työ- ja elinkeinoministeriön koordinoiman Työelämän monimuotoisuusohjelman avulla (2020-2023). Ohjelman tavoitteena on, että yritykset ja organisaatiot hyötyvät monimuotoisuudesta ja maahanmuuttaneiden pääsy osaamistaan vastaaviin tehtäviin ja uralla eteneminen helpottuvat. Ohjelmassa on toimenpiteitä työmarkkinoiden rakenteellisen syrjinnän ja rasmin vähentämiseksi mm. lisäämällä työyhteisöjen tietoisuutta monimuotoisuuden hyödyistä sekä parantamalla monimuotoisuutta koskevaa rekrytointi- ja johtamisosaamista työelämässä.

3) Tarpeet tuleviksi toimenpiteiksi

Käynnistetään kansainvälisten opiskelijoiden työllistyminen edistämiseksi TEM:n ja OKM:n yhteinen toimenpidekokonaisuus osana laajempaa maahanmuuttaneiden työllisyysohjelmaa. Jatketaan keväällä 2023 päättyvää Työelämän monimuotoisuusohjelmaa.

Työllisyysohjelman osa-alueita:

Otetaan työllistymisen parantaminen osaksi korkeakoulujen koulutustarjonnan suunnittelua ja suuntaamista, opintojen aikaisten valmiuksien kehittämistä ja työelämäyhteyksien lisäämistä yhteistyössä työvoima- ja yrityspalvelujen kanssa.

Työllisyyspalveluiden siirtyessä kunnille vuoden 2025 alusta kansainvälisille opiskelijoille suunnattuja palveluita on suunniteltava valtion (erityisesti Work in Finland -toiminnon), kuntien ja korkeakoulujen tiiviissä yhteistyössä. Tavoitteena on alueellisten Talent Boost -palvelumallien pohjalta saada korkeakoulujen, työvoimahallinnon ja alueen muiden toimijoiden palvelut tukemaan nykyistä paremmin kansainvälisten opiskelijoiden ja valmistuneiden osaajien työllistymistä.

Lisätään kotimaisten kielten osaamista mm. varmistamalla suomen ja ruotsin opetuksen tarjontaa vieraskielisissä (korkeakoulu- ja ammatillisissa) tutkinnoissa sekä tukemalla opiskelijan mahdollisuutta tehdä kieliopintoja tutkintojen ohella tai osana niitä. Osaamisen vahvistamiseksi kehitetään ja toteutetaan kaksikielisiä tutkintopilotteja, joissa suomen- tai ruotsinkielisen koulutuksen osuus lisääntyy tasaisesti.

Tuetaan kansainvälisten opiskelijoiden suomen/ruotsin kielen oppimista ja työllistymistä korkeakouluille, opiskelijoille ja työnantajille suunnatuilla kannustimilla.

Korkeakoulujen osalta kannustimet rakennettaisiin vaikuttavimmin osaksi niiden rahoitusmalleja. Vaihtoehtoina kannustimiksi Suomeen työllistyvälle valmistuneelle voisivat olla määräaikainen taloudellinen tuki, lukuvuosimaksujen osittainen hyvittämisosoikeus tai määräaikainen opiskelukustannusten verovähennysoikeus Suomesta ansaittuun tuloon. Myös korkeakoulututkinnon suorittaneen vieraskielisen opiskelijan opintojen aikana hankittu riittävä (B1.1) suomen/ruotsin kielitaitotaso voisi oikeuttaa taloudelliseen hyvitykseen.

4) Yhteyshenkilöt ja yhteystiedot (puhelin, sp-osoite)

Katri Niskanen (TEM), p. 0295 047 373, katri.niskanen@gov.fi

Satu Salonen (TEM), p. 0295 047 149, satu.t.salonen@gov.fi

Maija Innola (OKM), p. 0295 330 120, maija.innola@gov.fi

Kaisu Piironen (OKM), p. 0295 330 359, kaisu-maria.piironen@gov.fi